

Kateřina TARANTOVÁ

Manželské strategie české šlechty v předbělohorském období

Diplomová práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity, České Budějovice 2009, 119 s.

Výzkum sňatků a manželství je tradiční součástí kulturně-historického či historicko-demografického bádání. Kateřina Tarantová se v diplomové práci rozhodla věnovat manželským strategiím české šlechty (lépe řečeno příslušníků panského stavu) v 16. a v první polovině 17. století. Kladla si zejména otázky spojené s výběrem manželky jako prostředku upevnění či získání určitého sociálního či majetkového postavení, stranou pozornosti však nezůstaly ani otázky geografického rozložení sňatků či demografických charakteristik. Přesto se domnívám, že diplomantka mohla lépe definovat termín „manželské strategie“, a to i v kontextu dosavadního bádání.

Kateřina Tarantová si diplomovou práci rozdělila do čtyř kapitol. Úvodní kapitola tematicky, geograficky a časově vymezuje zvolené téma a snaží se jej zasadit do historiografického kontextu. Tarantová se věnuje vývoji bádání o šlechtě, zejména genealogicky orientovaným výzkumům, a také historiografii bádání o manželství. Zejména v tomto případě však chybí větší provázanost se samotným tématem diplomové práce. Kam na široké paletě demografických, antropologických či kulturně-historických výzkumů sňatků a manželství sama diplomantka klade svou práci a jak ji zmíněné tituly literatury ovlivnily při definování tématu i při kladení otázek? Nezbytnou součástí úvodní kapitoly je pečlivý popis metody práce. Kateřina Tarantová nepracovala s nevydanými archivními prameny, ale snažila se získat informace o všech příslušnících panského stavu z dostupné genealogické literatury, zejména domácího původu. Údaje o celkem 1 029 šlechtických osobách a 1 317 jimi uzavřených sňatcích pak vkládala do databáze, která mimo jiné obsahovala informace o životních datech, pořadí narození, šlechtickém titulu, regionálním původu či kariéře jednotlivých urozenců. Podobně strukturované údaje byly poté zaznamenány i o všech jejich manželkách. Jedním z výsledků analýzy zmíněné databáze jsou poté rodokmeny příslušníků českých panských rodů ve sledovaném období, s důrazem na sňatkové aliance.

Druhá kapitola se zabývá vývojem panského stavu do počátku 17. století a šlechtickou titulaturou. Pro potřeby diplomové práce navíc Kateřina Tarantová rozdělila panské rody

podle starobylosti, přičemž o každém uvádí základní informace, a také podle velikosti majetku. Třetí kapitola poté kompilativním způsobem představuje sňatkovou praxi šlechty v 16. a na počátku 17. století.

Teprve čtvrtá kapitola se snaží vytěžít množství informací uspořádaných v databázi. Diplomantka si postupně všímala věku manželky i manžela při vstupu do manželství, urozenosti manželek podle starobylosti rodu, majetku či získaného titulu (zejména po vydání Obnoveného zřízení zemského), majetkových souvislostí vstupu do manželství, sňatků mezi příbuznými či zahraničních sňatků. V této souvislosti je škoda, že nedošlo k zamýšlenému rozšíření výzkumu alespoň formou sondy do nejbližšího přeshraničí. Diplomantka se také zabývá otázkou, nakolik docházelo k vytváření sňatkových aliancí v prostředí dvorských či zemských úřadů. Stranou pozornosti, i když spíše v náznacích, nezůstala ani otázka vdov a vdovců a dalších manželství či role vyznání při uzavírání sňatků.

Kateřina Tarantová zvolila netradiční přístup kvantifikace při studiu dějin šlechty. Pochvalu zaslouží zejména mravenčí práce při naplňování databáze o šlechtických osobách 16. a 17. století, i když nelze nepřiznat, že při množství informací jsou některé údaje sporné a jiné prozatím chybějí. Při vytváření databáze také diplomantka nakonec upustila od zjišťování některých charakteristik, které mohly pohled na manželské strategie rozšířit. Víme například, jakou roli při uzavírání manželství hrál regionální původ či sousedství? Lepšího výsledku mohla diplomantka také dosáhnout při interpretaci získaných číselných výsledků. Důležitou roli hrají přílohy diplomové práce, zejména přiložená databáze a zpracované rodokmeny. Práce se až na výjimky nevyznačuje zásadními přestupky proti historickému řemeslu. Na základě výše uvedeného ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ohodnotit stupněm **velmi dobře**.

České Budějovice 10. června 2009

PhDr. Pavel Král, Ph.D.